

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- Εθνικό σημείο επαφής του Δικτύου για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα (FRANET) το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- «Τι σημαίνει Δοτό Σύνταγμα; Μια συζήτηση με αφορμή το αναθεωρημένο Σύνταγμα της ΠΓΔΜ», 23/1/2019, 18:00, Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών (Ακαδημίας 60)

Νέες εκδόσεις

- Απόστολος Βλαχογιάννης, «Το Σύνταγμα στη νέα ευρωπαϊκή οικονομική διακυβέρνηση», 4ος τόμος της Σειράς του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου «Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο», εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2018, 276 σελ.

Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία

Michael C. Dorf, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου, Πανεπιστήμιο Cornell

Πρόσφατα έγινε η αποκάλυψη ότι το Facebook χρησιμοποιεί έναν μικρό στρατό από επόπτες οπλισμένους με χιλιάδες κανόνες για τη λογοκρισία της ρητορικής μίσους. Συνοψίζοντας, σημειώνω τα εξής:

1. Φαίνεται πως το FB έχει υιοθετήσει την πολιτική αυτή εν μέρει ως απάντηση στη δημόσια κατακραυγή εξαιτίας προσβλητικών και απροκάλυπτα επικίνδυνων χρήσεων της πλατφόρμας του.
2. Επιπροσθέτως, σε πολλές από τις χώρες όπου λειτουργεί το FB, έχει νομική υποχρέωση να λογοκρίνει τη ρητορική μίσους.
3. Η υποχρέωση αυτή σημαίνει ότι στην πράξη εισάγονται περιορισμοί από άλλες χώρες στις ΗΠΑ, όπου η Πρώτη Τροποποίηση προστατεύει τη ρητορική μίσους ως ελεύθερη έκφραση.
4. Επειδή, όμως, το FB είναι ιδιωτική εταιρεία, η λογοκρισία που ασκεί είναι νομικά αποδεκτή.
5. Επιλέγοντας να λογοκρίνει μέσω αυστηρών κανόνων, το FB ακολουθεί ουσιαστικά το αμερικανικό μοντέλο, σύμφωνα με το οποίο σε ζητήματα ελευθερίας του λόγου προτιμώνται τα μειονεκτήματα των κανόνων (υποπεριεκτικότητα ή και υπερβολική περιεκτικότητα σε σχέση με τη αιτιολογική τους βάση) από τα μειονεκτήματα της χρήσης κριτηρίων (άνιση εφαρμογή και κίνδυνος κατάχρησης από εκείνους που λαμβάνουν τις αποφάσεις, καθώς έχουν μεγάλη διακριτική ευχέρεια)
6. Δεν υπάρχει επιλογή που να υπερτερεί ξεκάθαρα.

Με άλλα λόγια, οι κανόνες του Facebook είναι όντως γελοίοι. Όμως με βάση τη νομική υποχρέωσή του σε πολλές χώρες να λογοκρίνει τη ρητορική μίσους, δεν φαίνεται να υπάρχουν ουσιαστικά καλύτερες επιλογές.

Θα εξετάσω τώρα κάπως πιο σοβαρά το καθεστώς λογοκρισίας του Facebook και συγκεκριμένα τη χρήση κώδικα στην άσκηση της διαδικτυακής λογοκρισίας.

Όταν διάβασα το σχετικό άρθρο στους NY Times που έκανε την αποκάλυψη για το FB, εξεπλάγην που το FB χρησιμοποιεί πραγματικούς ανθρώπους για να λογοκρίνει τις σελίδες του σε πραγματικό χρόνο. Αυτό φαινόταν ανθρωπίνως αδύνατο. Σύμφωνα με τους Times, «Το Facebook λέει ότι οι επόπτες έχουν αρκετό χρόνο για να εξετάσουν τα ποσταρίσματα και δεν χρησιμοποιούν ποσοστώσεις. Οι επόπτες λένε ότι αντιμετωπίζουν πίεση για να εξετάσουν το περιεχόμενο χιλιάδων ποστ σε ημερήσια βάση, και έχουν 8 έως 10 δευτερόλεπτα για κάθε

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

δημοσίευση».

Αυτό είναι τρελό. Ωστόσο, ακόμη και σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των ίδιων των εποπτών, φαίνεται να υπερεκτιμούν πόσο χρόνο διαθέτουν για κάθε ποστ. Πάνω από 2 δισεκατομμύρια άνθρωποι έχουν λογαριασμούς στο FB. Κάθε λεπτό αναρτώνται πάνω από μισό εκατομμύριο σχόλια. Σύμφωνα με τους Times, το FB απασχολεί 15.000 επόπτες. Αν κάθε επόπτης εργάζεται 40 ώρες την εβδομάδα, ο μέσος όρος είναι περίπου 2 σχόλια ανά επόπτη ανά δευτερόλεπτο. Ορισμένα σχόλια είναι χωρίς αμφιβολία σύντομα, όμως άλλα είναι μακροσκελή. Δεν είναι ανθρωπίνως δυνατό να διαβάζουμε και να ελέγχουμε τη ρητορική μίσους με ρυθμό 2 σχολίων ανά δευτερόλεπτο, ούτε καν στην πολύ πιο μικρή, αλλά και πάλι υπερβολικά μεγάλη, ταχύτητα των 6 ή 7 δημοσιεύσεων ανά λεπτό.

Ίσως οι επόπτες να αγνοούν τα σχόλια, εστιάζοντας μόνο σε ποστ που μπορεί κανείς να μοιραστεί. Αυτό θα επέτρεπε να παρακαμφθεί ο έλεγχος για ένα τεράστιο σε όγκο υλικό. Ακόμα και έτσι, οι επόπτες εξακολουθούν να διαθέτουν 8 έως 10 δευτερόλεπτα ανά δημοσίευση. Δεδομένου ότι πολλές δημοσιεύσεις περιλαμβάνουν συνδέσμους σε μακροσκελή άρθρα, αυτό είναι παρανοϊκό. Το σύστημα του FB είναι είτε εξαιρετικά διάτρητο, είτε υπάρχει αυτοματοποιημένη διαδικασία ελέγχου πριν το υλικό φτάσει στους συντονιστές. Και αυτό οδηγεί στην επόμενη λογική ερώτηση: Γιατί να μην αυτοματοποιηθεί ολόκληρη η διαδικασία;

Πράγματι, το νόημα ενός συστήματος άκαμπτων κανόνων, που επιτρέπουν στους επόπτες όσο το δυνατόν λιγότερη διακριτική ευχέρεια, φαίνεται εξαιρετικά πρόσφορο για αυτοματοποίηση. Αντί η ομάδα μηχανικών και δικηγόρων του FB στις τακτικές συσκέψεις της να επικαιροποιεί τις οδηγίες που στέλνει στους επόπτες, θα μπορούσε να ενημερώνει τους αλγόριθμους για την ανίχνευση της ρητορικής μίσους και άλλων απαγορευμένων δημοσιεύσεων. Και επειδή ένα τέτοιο σύστημα δεν θα χρησιμοποιεί τους επόπτες σε πραγματικό χρόνο, το FB θα μπορούσε να ενισχύσει το έργο της αυτοματοποίησης.

Θα δημιουργούνταν έτσι ένα καλό σύστημα; Όχι, πιθανόν θα παρέμενε άθλιο. Μια εικόνα του Τσάρλι Τσάπλιν από τον Μεγάλο Δικτάτορα θα μπορούσε να λογοκριθεί με την αιτιολογία ότι ο υπολογιστής τον μπέρδεψε με τον Χίτλερ. Υλικό των Νεοναζί ή της Κου Κλουξ Κλαν θα μπορούσε απλά να διαφύγει εύκολα από τον έλεγχο με λίγα σκόπιμα ορθογραφικά λάθη. Αλλά και οι άνθρωποι-επόπτες, που δουλεύουν με τεράστια ταχύτητα, κάνουν αναμφισβήτητα παρόμοια λάθη. Οι υπολογιστές πάλι, χρησιμοποιώντας τεχνητή νοημοσύνη, θα μπορούσαν πιθανότατα να μάθουν από τα λάθη τους και να βελτιωθούν με την πάροδο του χρόνου. Αντιθέτως, φαίνεται ότι οι περισσότεροι από τους επόπτες του FB δεν μένουν αρκετά στη δουλεία αυτή, ώστε να έχουν δυνατότητα βελτίωσης.

Βεβαίως, για να βελτιωθεί με την πάροδο του χρόνου το σύστημα του FB θα χρειαστούν δύο πράγματα που προφανώς στερείται. Το ένα είναι μετρήσιμα στοιχεία για τον προσδιορισμό και την καταγραφή των σωστών αποφάσεων. Σκεφθείτε τον τρόπο που μαθαίνουν οι μηχανές σε περιβάλλοντα τεχνητής νοημοσύνης. Το

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

AlphaZero έμαθεi σκάκι παίζοντας χιλιάδες προσομοιωμένα παιχνίδια. Φυσικά υπάρχει μια τεράστια διαφορά ανάμεσα στο σκάκι και στην ελευθερία του λόγου. Στα παιχνίδια προσομοίωσης σκακιού υπάρχει συγκεκριμένο αποτέλεσμα που αξιολογείται. Κάθε παιχνίδι τελειώνει με νίκη, ήττα ή ισοπαλία. Η αξιολόγηση για το εάν ήταν επιτυχής κάθε επιμέρους απόφαση να λογοκριθεί ή όχι μια δημοσίευση στο Facebook απαιτεί αξιολογική κρίση. Επομένως, προκειμένου να λειτουργήσει ένα αυτοματοποιημένο σύστημα λογοκρισίας στο FB, οι κατά περίπτωση αποφάσεις θα πρέπει να αξιολογούνται ανεξάρτητα, μέσω ενός μηχανισμού που να οδηγεί σε αξιόπιστες και συνεπείς κρίσεις.

Αν αυτό θεωρηθεί εφικτό θα χρειαζόταν ένα δεύτερο στοιχείο: κάποια μέθοδος για να επανατροφοδοτηθούν τα αποτελέσματα πίσω στο κεντρικό σύστημα, έτσι ώστε οι αλγόριθμοι να μπορέσουν να προσαρμοστούν προκειμένου να χρησιμοποιηθούν στο μέλλον. Αυτό το έργο φαίνεται πολύ λιγότερο εντυπωσιακό από το έργο της αξιολόγησης, αν και (τουλάχιστον με βάση το άρθρο των NY Times) δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι το FB διαθέτει μηχανισμό ανατροφοδότησης από τους επόπτες προς τους δικηγόρους και τους μηχανικούς που φτιάχνουν τους κανόνες.

Βέβαια, μπορεί κάποιος να διαφωνεί με την ιδέα της λογοκρισίας για λόγους αρχής. Αυτό είναι υποστηρίξιμο. Ας υποθέσουμε ότι μιλάμε για κάποια άλλη προσπάθεια, που είναι λιγότερο αμφιλεγόμενη. Η άποψή μου είναι ότι το σύστημα που μόλις παρουσίασα αποτελεί ένα είδος υβριδικού οργανωτικού προτύπου συνεργασίας υπολογιστή-ανθρώπου που, στην ακαδημαϊκή εργασία μας πριν από μερικές δεκαετίες, εγώ και διάφοροι συνεργάτες μου (ειδικά ο καθηγητής Charles Sabel) ονομάσαμε «εμπειριαρχία».

Η βασική ιδέα είναι να αποφευχθούν τα προβλήματα που παρουσιάζει η χρήση τόσο των αυστηρών κανόνων όσο και των ευέλικτων κριτηρίων με τη χρήση προσωρινά αυστηρών κανόνων που ενημερώνονται συνεχώς με βάση τις αξιολογήσεις των επιδόσεων, έτσι ώστε οι πληροφορίες να ρέουν και προς τις δύο κατευθύνσεις. Προφανώς οι υπολογιστές υπήρχαν ήδη στα τέλη της δεκαετίας του 1990, αλλά περιγράψαμε κυρίως μια μέθοδο για συστήματα ρύθμισης πλήρως διαμεσολαβούμενα από τον άνθρωπο (όπως η θέσπιση κανονιστικών πράξεων από τη διοίκηση). Η σημερινή πρότασή μου αφορά μια νέα προσέγγιση, με τη χρήση συνεχώς επανατροφοδοτούμενων αλγορίθμων. Η προσπάθεια λογοκρισίας που κάνει το Facebook είναι προβληματική, αλλά υποδεικνύει μερικά ενδιαφέροντα μονοπάτια προς τα εμπρός.

(επιλογή-μετάφραση: Αλκμήνη Φωτιάδου)

<http://www.dorfonlaw.org>, 9/1/2019

Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου, Πρόεδρος του Ιδρύματος Τσάτσου

Βρισκόμαστε μπροστά σε ένα αναθεωρητικό εγχείρημα του οποίου η προεκλογική στόχευση είναι πρόδηλη. Αποσκοπεί να αποπροσανατολίσει την κοινωνία από τα φλέγοντα προβλήματα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

της υπερφορολόγησης, της αποτελεσματικής οικονομίας, της ανεργίας, της κατάρρευσης του ασφαλιστικού συστήματος, προβάλλοντας τη σημερινή κοινοβουλευτική πλειοψηφία ως φορέα μεγάλων θεσμικών μεταρρυθμίσεων. Άλλωστε, η προαναθεωρητική διαβούλευση με την κοινωνία που οργάνωσε η κυβέρνηση δεν πέτυχε να προκαλέσει το ενδιαφέρον των πολιτών. Η στιγμή που επέλεξε ο πρωθυπουργός να κινήσει την αναθεωρητική διαδικασία είναι απρόσφορη. Η χώρα έχει μπει σε μια πολύπλοκη και πολωμένη προεκλογική περίοδο ενόψει των αυτοδιοικητικών, ευρωβουλευτικών και βουλευτικών εκλογών του 2019. Ταυτόχρονα, πολλοί αναρωτιούνται αν αυτή η προεκλογική περίοδος θα συνοδευθεί από την ποινικοποίηση της πολιτικής ζωής, όπως παροτρύνει ο υπουργός Υγείας. Σε αυτό το πολιτικό κλίμα είναι αμφίβολο αν μπορεί να διεξαχθεί μια εποικοδομητική συζήτηση για την αναθεώρηση του Συντάγματος.

Βέβαια, δεν είναι η πρώτη φορά στη Μεταπολίτευση που εργαλειοποιείται ένα αναθεωρητικό εγχείρημα, είτε προκειμένου να απομακρυνθεί η προσοχή των πολιτών από άλλα κρίσιμα προβλήματα είτε για να διαμορφωθεί ένα επικοινωνιακό πλαίσιο που να εξυπηρετεί τον εκλογικό σχεδιασμό των εκάστοτε κυβερνήσεων. Γι' αυτή την εργαλειοποίηση ευθύνεται σε σημαντικό βαθμό η ίδια η διαδικασία αναθεώρησης που προβλέπει το Σύνταγμά μας, την οποία έχω χαρακτηρίσει ανορθολογική σε ανύποπτο χρόνο στο βιβλίο μου «Το ανορθολογικό μας Σύνταγμα» (2015), όπου προτείνω και την αναθεώρησή της.

Υπάρχουν δύο τρόποι να ξεφύγουμε από αυτό το αδιέξοδο. Ο πρώτος είναι κατά τη γνώμη μου ο ορθότερος και λυσιτελέστερος, δηλαδή στην παρούσα Βουλή να προχωρήσει μόνο η αναθεώρηση της ίδιας της διαδικασίας αναθεώρησης, ώστε να ξεφύγουμε από αυτό το ασφυκτικό και, ιδίως, ανορθολογικό πλαίσιο των διπλών, αντίστροφων πλειοψηφιών και της πενταετούς προθεσμίας για την έναρξη μιας νέας αναθεώρησης. Έτσι θα μπορούσε η επόμενη Βουλή να συζητήσει με άλλους όρους για όλα τα κρίσιμα πεδία όπου είναι αναγκαία η τροποποίηση του Συντάγματος.

Ο δεύτερος τρόπος, ο οποίος όμως ενέχει αρκετούς κινδύνους, θα ήταν να υπερψηφιστούν με 151 ψήφους όλες οι προτάσεις αναθεώρησης, ώστε η επόμενη Βουλή να τις ξανασυζητήσει, απαιτούμενων όμως 180 ψήφων για την ολοκλήρωση της διαδικασίας. Με αυτόν τον τρόπο απομακρυνόμαστε και από την πρόταση Μητσοτάκη για υπερψήφιση από την παρούσα Βουλή όλων των προτάσεων με 180 ψήφους, δίνοντας λευκή επιταγή στην επόμενη κοινοβουλευτική πλειοψηφία, αλλά και από τον κίνδυνο να χαθεί αυτό το παράθυρο ευκαιρίας για την αλλαγή του Συντάγματός μας.

Πηγή: «Η Καθημερινή», 6/12/2018

Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;

Θανάσης Διαμαντόπουλος, Ομότιμος Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης

Ασημάκης Πανσέληνος – Τότε που ζούσαμε – γράφει πως οι δικαστές τού έφεραν στον νου κάποιες φιγούρες αγίων που υπήρχαν σε μια παλαική εικόνα της γιαγιάς του. Και είναι γεγονός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

πως η κοινωνία αξιώνει από τους λειτουργούς της Δικαιοσύνης συμπεριφορά, επάρκεια, ήθος και ευθυδικία που παραπέμπουν σε οιονεί θεϊκά χαρακτηριστικά. (Τη σχέση Θεού και δικαστή εξετάζω σε υπό έκδοση μυθιστόρημά μου με τίτλο Ο Δικαστής.)

Η σημερινή ελληνική Δικαιοσύνη, όμως, ανταποκρίνεται στην κοινωνική αυτή αξίωση; Μήπως δικαιολογούνται επιφυλάξεις;

Τα φώτα της δημοσιότητας εστιάστηκαν πρόσφατα πάνω της, λόγω της υπόθεσης – κάποιιοι θα έλεγαν «του πολιτικοποιηθέντος φιάσκου» – Ριχάρδου... Αυτό, ωστόσο, ήταν το έλασσον από τα ατοπήματά της. Θα μπορούσαν, δε, οι εις βάρος της μομφές για το θέμα να παραλληλιστούν με το γεγονός πως ο Αλ Καπόνε βρέθηκε κατηγορούμενος λόγω... φοροδιαφυγής. (Αν, βέβαια, η συμπεριφορά του διαβόητου γκάνγκστερ ήταν μόνο αντικοινωνική και όχι βαριά εγκληματική.)

Με λίγη έρευνα μπορεί εύκολα να εντοπιστεί πλήθος δικαστικών στάσεων ή αποφάσεων που προκαλούν πολύ μεγαλύτερο προβληματισμό. (Και εδώ μιλάει ένας άνθρωπος που άσκησε απειροελάχιστα δικηγορία και εικόνα έχει μόνο από την παρακολούθηση θεμάτων ευρύτερου κοινωνικού ενδιαφέροντος.) Ας καταγράψω, όμως ενδεικτικά, κάποιες χαρακτηριστικές περιπτώσεις, άλλες γενικότερης σημασίας και άλλες ειδικές...

1. Με τη νομολογία τους οι δικαστές κατέστησαν την τρίτη εξουσία ισότιμη προς τις άλλες δύο. Αυτές που προέρχονται από τον λαό και λογοδοτούν σε αυτόν, ενώ οι φορείς τους δεν είναι ισόβιοι. Ισότιμη, μάλιστα, και μισθολογικά, κατά το «πνεύμα Θάνου», με συχνή αυτοεπίδικαση αναδρομικών. Ωστόσο, η εκτελεστική εξουσία ελέγχεται από τη νομοθετική και οι δύο μαζί από τη δικαστική (τόσο για τη συνταγματικότητα των νόμων όσο και για επί μέρους πράξεις ή παραλείψεις). Η δικαστική εξουσία, όμως, δεν υπόκειται σε εξωτερικό έλεγχο. Το «μισθοδικείο» και το δικαστήριο αγωγών κακοδικίας – που ουδέποτε έχει καταδικάσει δικαστικό – συγκροτούνται πλειοψηφικά από λειτουργούς του κλάδου...

2. Με τη νομολογία τους, επίσης, οι δικαστές έχουν σφετερισθεί τη δημοσιονομική πολιτική του κράτους, ευνοώντας σκανδαλωδώς κρατικοδίαιτους και διαθέτοντες ισχυρή συνδικαλιστική ή επικοινωνιακή στήριξη («η Δικαιοσύνη πρέπει να αφουγκράζεται την κοινωνία» δήλωσε άλλωστε πρόσφατα πρόεδρος του ΣτΕ, μιλώντας ως άλλος Ανδρέας Παπανδρέου). Βέβαια για τις αναπόφευκτες παρακολουθηματικές περικοπές σε άλλες κοινωνικές κατηγορίες – ή τον υπονομευτικό του μέλλοντος του τύπου υπερδανεισμό, εφόσον είναι δυνατός – λογοδοτούν μόνο οι αιρετοί φορείς της πολιτικής εξουσίας.

3. Υπάρχουν καθυστερήσεις που συχνά αγγίζουν τα όρια της αρνησιδικίας. Σε κάθε περίπτωση η μεταθανάτια δικαίωση δεν είναι της αρμοδιότητας της όποιας κοσμικής εξουσίας.

4. Το 2015 που ίσχυσε νόμος -καταργήθηκε από τους ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ – ορίζων πως, επί αναβολής υπόθεσης, εκδικάζει υποχρεωτικά η αναβάλλουσα σύνθεση οι αναβολές είχαν περιοριστεί κατά... 90%. Άρα 9 αναβολές στις 10 οφείλονται σε φυγοπονία ή φόβο δικαστικών λειτουργιών.

5. Οι έλληνες ανακριτές στέλνουν στο ακροατήριο άνω του 90% των υποθέσεων, το τριπλάσιο σε σχέση με τους ευρωπαίους

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

ομολόγους τους.

Και ειδικότερα τώρα...

6. Δεκαετής τελεσίδικη κάθειρξη καθαρίστριας από δικαστές του Βόλου, με πλήθος αθωωτικών αποφάσεων για ΔΥ πλαστογράφους μορφωτικών τίτλων πολύ ανώτερων του απολυτηρίου δημοτικού. (Η αθωωτική απόφαση άλλοτε βασίστηκε στο ότι η πλαστογράφος πτυχίου Νομικής έδρασε από σύμπλεγμα κατωτερότητας και άλλοτε πως οι υπηρεσίες υπαλλήλου Εφορίας δεν απαιτούν τις ειδικές γνώσεις που πιστοποιούνται διά του – πλαστογραφηθέντος – απολυτηρίου Λυκείου, άρα δεν υπάρχει κατάχρηση.)

7. Βιομηχανία αναιρέσεων της εισαγγελέως Δημητρίου στις περιπτώσεις Ανδρέα Γεωργίου και Γκίκα Χαρδούβελη (με τα δικαστήρια ουσίας, προς τιμήν τους, να ανθίστανται προς το παρόν. Άλλωστε τα δικά τους μέλη θα κριθούν από την πολιτική εξουσία στο μέλλον).

8. Αθώωση κυβερνητικού παράγοντα που ζήτησε... λιντσάρισμα πολιτικού αντιπάλου του...

9. Αθώωση αυτών που «έκτισαν» πρυτάνεις (διότι «εσφαλμένως μεν, συγγνωστώς δε, θεωρούσαν πως αυτό καλύπτεται από το άσυλο – όχι το άσυλο ανιάτων).

Και όλα αυτά χωρίς να αναφέρουμε την κακοποίηση – και – της ελληνικής γλώσσας σε πλήθος αποφάσεων.

Βέβαια, οι δικαστικές δυσλειτουργίες δεν είναι πρόσφατο φαινόμενο. Την περίοδο του παραδικαστικού υπήρξαν κραυγαλέα αντιφατικές μεταξύ τους αποφάσεις στην περίπτωση της γυναίκας που δολοφόνησε τον αρχιμανδρίτη, εραστή-εκμεταλλευτή της κατά το πρώτο δικαστήριο, ενώ το δευτεροβάθμιο δεν της αναγνώρισε ούτε το ελαφρυντικό της κακής συμπεριφοράς του θύματος και την καταδίκασε ισόβια, με τον ΑΠ να επικυρώνει την απόφαση. Πολύ παλαιότερα, δε, ο Άρειος Πάγος είχε κρίνει πως «η φράσις «κάνε ό,τι καταλαβαίνεις», λεχθείσα εις ύφος έντονον προς ενωμοτάρχη εν τη ενασκήσει των καθηκόντων του, συνιστά περιύβρισιν αρχής».

Τούτων δοθέντων λοιπόν (και χωρίς αμφισβήτηση του προφανούς, πως πλήθος δικαστικών υπηρετούν με αυταπάρηση τη Δικαιοσύνη και την αξιοπρέπεια του Σώματος – θυμάμαι π.χ. τον πρόεδρο Αθανάσιο Ράντο να λέει σε δημόσια εκδήλωση πως θα χρειαζόταν κρησάρα για να κυκλοφορεί, εφόσον ξαναεπιδικαστούν αναδρομικά στον κλάδο...)

Μήπως η τρέχουσα συνταγματική αναθεώρηση αποτελεί ευκαιρία για επανεξέταση:

– Του τρόπου λειτουργίας της Δικαιοσύνης και του οργάνου που επιλέγει την ηγεσία της...

– Του μηχανισμού ελέγχου των δικαστικών (ενδεχομένως με ένα, πολιτικοδικαστικής φύσης, Συνταγματικό Δικαστήριο να έχει ρόλο – και – επ' αυτού)...

– Των διαδικασιών πρόσληψης των δικαστών...

– Των περιθωρίων των ερμηνευτικών αυθαιρεσιών τους...

-Και των μεθόδων προσδιορισμού του απολαβών τους (σε συσχέτιση με το ΑΕΠ, αλλά και τους μισθούς των ευρωπαϊών ομολόγων τους);

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία

Νικόλαος Ρόζος, Επίτιμος Αντιπρόεδρος ΣτΕ

Πριν το Δικαστήριο ερμηνεύσει το έργο του νομοθέτη, εθνικού ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), που διέπει τη διαφορά την οποία καλείται να επιλύσει, το Σύνταγμα και το πρωτογενές δίκαιο της ΕΕ, το συνταγματικό της δηλαδή δίκαιο, ορίζουν ότι πρέπει να κρίνει αν το έργο αυτό είναι ανεφάρμοστο ως ανίσχυρο γιατί είναι αντίθετο προς το Σύνταγμα ή το δίκαιο της ΕΕ, που υπερισχύει και του Συντάγματος. Αν αμφιβάλλει για την ισχύ ή την ερμηνεία του δικαίου της ΕΕ ερωτά το δικαστήριό της (ΔΕΕ). Για να ασκήσει το έργο του, το δικαστήριο πρέπει να είναι ανεξάρτητο. Η εγγύηση της ανεξαρτησίας, συμφυής με το έργο του, ισχύει για όλα τα δικαστήρια των κρατών-μελών της ΕΕ. Η ανεξαρτησία αυτή προϋποθέτει ότι δεν υπόκεινται σε καμία ιεραρχική σχέση, έχοντας την ιδιότητα του τρίτου έναντι της αρχής, νομοθετικής ή εκτελεστικής, που έχει δημιουργήσει το έργο του οποίου αμφισβητείται η νομιμότητα, δηλαδή πρωτίστως η ισχύς (ΔΕΕ C-403/2016). Είναι η θεμελιώδης συνέπεια της αρχής της διάκρισης των εξουσιών, νομοθετικής, εκτελεστικής, δικαστικής· περιέχεται σε όλα τα Συντάγματα που στηρίζονται στην αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, τα οποία καθορίζουν και πώς αυτή ασκείται, δηλαδή τις αρμοδιότητες κάθε εξουσίας, άσχετα αν εκλέγεται από τον λαό ή όχι.

Ετσι, έχει κριθεί με αυτή την απόφαση του ΔΕΕ ότι η καταβολή, στους δικαστές των κρατών-μελών, αποδοχών των οποίων το επίπεδο τελεί σε αναλογία με τη σπουδαιότητα των καθηκόντων τους αποτελεί εγγύηση σύμφυτη με την ανεξαρτησία τους και ότι η μείωση των αποδοχών των πορτογάλων δικαστών για δύο έτη είναι προσωρινή και δεν θίγει την ανεξαρτησία τους (των Ελλήνων διαρκεί 8 έτη). Ομοίως, ο γερμανός δικαστής διερωτήθηκε για την ισχύ αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ως προς το πρόγραμμα αγοράς στοιχείων ενεργητικού του δημόσιου τομέα στις δευτερογενείς αγορές και ερώτησε το ΔΕΕ που δημοσίευσε στις 11 Δεκεμβρίου 2018 την απόφασή του. Παρόμοια ζητήματα αντιμετώπισε το ΣτΕ κρίνοντας άλλες φορές ότι δημοσιονομικά μέτρα - 1ο Μνημόνιο, PSI - ήταν συνταγματικά, ενώ άλλα όχι. Στο PSI το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) δικαίωσε την κρίση του ΣτΕ. Στις προαναφερθείσες περιπτώσεις και σε πολλές παρόμοιες, ΔΕΕ και ΕΔΔΑ ούτε καν διερωτήθηκαν αν τα εθνικά δικαστήρια «σφετερίστηκαν τη δημοσιονομική πολιτική του κράτους» (Θ. Διαμαντόπουλος «Το Βήμα» 16/12/2018) ή «διεκδικούν το προνόμιο να νομοθετούν και να χαράζουν οικονομική πολιτική» (Μ. Ματσαγγάνης, «Το Βήμα» 11/11/2018) ή αν δεν κατανοούν ότι «δεν είναι εθνικό νομισματοκοπέιο και οι συνταγματικές διατάξεις δεν παράγουν εθνικό πλούτο» (Θ. Παπαϊωάννου «Η Καθημερινή» 11/11/2018). Και εντυπωσιάζει ότι η άποψη πως τα θέματα αυτά είναι άβαστο για τα δικαστήρια δεν διατυπώθηκε όταν τέτοια μέτρα κρίθηκαν συνταγματικά ή για τις αποφάσεις ΔΕΕ και ΕΔΔΑ! Ενόψει λοιπόν συνταγματικής αναθεώρησης θα μας ωθήσει εκτός δυτικών δημοκρατιών η θέσπιση «μηχανισμού ελέγχου των δικαστικών, ενδεχομένως με ένα πολιτικοδικαστικής φύσης συνταγματικό

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

δικαστήριο» και «περιθωρίων των ερμηνευτικών αυθαιρεσιών τους» επειδή «με τη νομολογία τους... κατέστησαν τρίτη εξουσία ισότιμη προς τις άλλες δύο» (sic: δηλαδή δεν ήταν!) «αυτές που προέρχονται από τον λαό και λογοδοτούν σε αυτόν» (Θ. Διαμαντόπουλος όπου παραπάνω). Αριστοτέλης, Αθηναίων Πολιτεία, για τους Τριάκοντα Τυράννους: «Και κατάργησαν το τελεσίδικο των αποφάσεων των δικαστών με την πρόφαση ότι έτσι διορθώνουν το Πολίτευμα και το απαλλάσσουν από κάθε αμφισβήτηση».

Πηγή: «Τα Νέα», 21/12/2018

Η τιμή της Δικαιοσύνης

Θανάσης Διαμαντόπουλος, Ομότιμος Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης

Με την ταπεινότητά μου ασχολήθηκε εκτεταμένα στην πρόσφατη αρθρογραφία του ο επίτιμος αντιπρόεδρος του ΣτΕ κ. Νίκος Ρόζος, σχολιάζοντας και κατακεραυνώνοντας όσα έγραψα προ ολίγων εβδομάδων για τον τρόπο λειτουργίας της τρίτης εξουσίας («Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη», «Το Βήμα», 16.12.2018).

Ας μου επιτραπεί λοιπόν να προσπαθήσω να αναδείξω κάπως συστηματικότερα πώς έχουν τα πράγματα. Υπό μορφή ερωτήσεων βέβαια, γιατί πιθανόν και να σφάλω...

Αληθεύει πως νομολογιακά κρίθηκε ότι οι ανώτατοι δικαστές δεν μπορούν να αμείβονται με λιγότερο από 10.000 ευρώ μηνιαίως, δηλαδή τον μισθό του προέδρου της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών; Και πως αυτή η απόφαση βασίστηκε στη συνταγματική αξίωση – άρθρο 88 παρ. 2 – οι απολαβές των δικαστών να είναι «ανάλογες προς το λειτούργημά τους»;

Αληθεύει πως από το λεγόμενο «Μισθοδικείο» του άρθρου 88 κρίθηκε ότι το κράτος... αδικοπράγησε επειδή, νομοθετώντας για τους δικαστικούς απολαβές κατώτερες αυτών του προέδρου, δηλαδή ενός και μοναδικού «κρατικομισθοδοτούμενου» προσώπου, παραβίασε «υπερκείμενους» συνταγματικούς κανόνες;

Αληθεύει πως, εφόσον καταλογίστηκε «αδικοπραξία» στο κράτος, δόθηκε πενταετές βάθος στην αξίωση των δικαστικών για αναδρομικά;

Αληθεύει πως η τοκοφορία υπερημερίας των αξιώσεων αυτών κρίθηκε πως διέπεται από τις ιδιωτικές διαφορές και προσδιορίστηκε κοντά στο 15% ετησίως – άραγε και με ανατοκιζόμενους τους τόκους; -, αντί του 6% που καταβάλλει γενικώς το κράτος;

Αληθεύει πως την απόφαση αυτή επέκρινε σφοδρότατα και η μειοψηφία του «Μισθοδικείου» – μειοψήφησαν οι καθηγητές πανεπιστημίου -, αλλά και ο Σταύρος Τσακυράκης, ο οποίος με την αρθρογραφία του κυριολεκτικά την αποδόμησε;

Αληθεύει πως τα διοικητικά δικαστήρια, αρχικά τα πρωτοδικεία και στη συνέχεια τα ανώτερα – τα οποία κλήθηκαν να εξειδικεύσουν το ύψος των αναδρομικών κάθε δικαιουμένου – θεώρησαν πως η παραγραφή της εν λόγω αξίωσης θα έπρεπε να είναι διετής και όχι πενταετής, κάτι που θα περιόριζε σημαντικά τις αξιώσεις για αναδρομικά;

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

Αληθεύει όμως πως όσοι δικαστές είχαν συμβιβαστεί με το κράτος, δεχόμενοι να πάρουν τα επιδικασθέντα ατόκως, είχαν ήδη λάβει τη διαφορά του μισθού τους από αυτόν του προέδρου της Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών σε πενταετή βάση; Και ότι, ως εκ τούτου, οι ανώτατοι δικαστές, εν ενεργεία και αφυπηρητήσαντες, έλαβαν αναδρομικώς ποσά από 350.000 έως 400.000 ευρώ – αναλογικώς λιγότερα οι κατώτεροι – και αυτό προκάλεσε συνολική δημοσιονομική δαπάνη κοντά στο 1 δισ. ευρώ;

Αληθεύει πως αυτή η νομολογία λειτουργεί σήμερα πιλοτικά για επιδικασίες αναδρομικών σε άλλες κατηγορίες ανηκόντων στον «στενό πυρήνα του κράτους»; (Με αποτέλεσμα να οδηγεί σε δημόσια οικονομικά που υπονομεύουν την ανάπτυξη της χώρας και μπορεί να ακυρώσουν όλες τις πρόσφατες κοινωνικές θυσίες.)

Αληθεύει, τέλος, πως κάποιοι δικαστές, που δεν έλαβαν τα αναδρομικά πενταετίας διότι δεν συμβιβάστηκαν στην άτοκη καταβολή τους, προσέφυγαν στα τέλη του 2018 στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, θεωρώντας πως «φυσικός δικαστής» τους είναι το πιο «γενναιόδωρο» Μισθοδικείο, του συνταγματικού άρθρου 88 παρ. 2, και όχι το ΣτΕ και τα άλλα διοικητικά δικαστήρια, που έκριναν την παραγραφή διειτη;

Σε τελική ανάλυση λοιπόν, μήπως κάποιος – ίσως όχι πολύ εξοικειωμένος με τη λεπτότητα των νομικών εννοιών – θα μπορούσε να θεωρήσει πως κάποιοι δικαστικοί λειτουργοί χρησιμοποιούν μια αμφιλεγόμενη ερμηνεία της ασαφούς συνταγματικής διάταξης (περί αμοιβών ανάλογων προς το δικαστικό λειτούργημα) ως διαρρηκτικό εργαλείο για το δημόσιο ταμείο; Αλλά και για τη λεηλασία της ιδιωτικής περιουσίας φορολογουμένων του ιδιωτικού τομέα, καθώς και άλλων που δεν τυγχάνουν της ειδικής προστασίας της νομολογίας; Οπότε ορισμένοι, έστω κακοπροαίρετοι, θα μπορούσαν να θεωρήσουν ότι τέτοιες αποφάσεις αναιρούν την ηθική βάση κάποιων κακουργηματικών καταδικών, όπως αυτή της καθαρίστριας από τους δικαστές του Βόλου; (Εφόσον τέτοιες καταδίκες πρωτίστως υποδηλώνουν τη δικαστική ευαισθησία για το δημόσιο χρήμα...) Μήπως;

Πηγή: «Το Βήμα», 4/1/2019

Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;

Γιάννης Ιωαννίδης, Δικηγόρος, Πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Με τη συνταγματική αναθεώρηση και το «προσύμφωνο» Πρωθυπουργού – Αρχιεπισκόπου επανήλθαν στον δημόσιο διάλογο ζητήματα που έμοιαζαν καταδικασμένα στην ακινησία και στην αδράνεια. Αν όχι χωρισμός, μήπως ήρθε η ώρα να γίνει μια ορθολογική μεταρρύθμιση για τη διακριτικότητα των εκατέρωθεν ρόλων και τη διασφάλιση θρησκευτικής ελευθερίας και ισότητας; Πράγματι, στην Ελλάδα έχει παγιωθεί μια νοσηρή κατάσταση, που βλάπτει και την Πολιτεία, και την Εκκλησία, και επιφέρει εκπτώσεις στην προστασία που πρέπει να απολαμβάνουν τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα σε ένα κράτος δικαίου. Δεν είναι μόνο για λόγους θεσμικής διαφάνειας που είναι αναγκαίο το ξεκαθάρισμα των ρόλων. Στη χώρα μας έχουμε κληρονομήσει ένα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

θεσμικό πλαίσιο το οποίο, με την επιβίωση συνταγματικών διατάξεων, τυπικών νόμων, διοικητικών αποφάσεων και πρακτικών, δημιουργεί ένα καθεστώς συγκεκριμένης ή και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ευθείας θρησκευτικής επιβολής.

Αυτά τα διαχρονικά ζητήματα ανέδειξε η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΛΕΔΑ) το 2005, παρουσιάζοντας μια πρόταση νόμου πλήρως νομοτεχνικά επεξεργασμένη, την επικαιρότητα της οποίας θα συζητήσουμε την προσεχή Δευτέρα, 17 Δεκεμβρίου στις 17.00 στην ΕΣΗΕΑ με ακαδημαϊκούς και πολιτικούς. Όπως η ΕΛΕΔΑ υποστήριζε στην εισηγητική έκθεση, η πρόταση νόμου για τους «καθαρούς ρόλους» υπηρετούσε έναν διπλό σκοπό: απέβλεπε «αφ' ενός μεν στο να βελτιώσει τις εγγυήσεις της θρησκευτικής ελευθερίας και ισότητας εν όψει των νέων συνθηκών που έχουν επικρατήσει στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Και, αφ' ετέρου, να δημιουργήσει τις θεσμικές προϋποθέσεις που, σε μεσομακροπρόθεσμη προοπτική, θα επιτρέψουν στην Εκκλησία της Ελλάδος και τις άλλες θρησκευτικές κοινότητες να αναπτυχθούν σε υγιείς βάσεις στη χώρα μας και να εκπληρώσουν την αποστολή τους, απαλλαγμένες από τον ασφυκτικό εναγκαλισμό του κράτους».

Γίναμε τότε στόχος του μακαριστού Χριστόδουλου, αποκληθήκαμε «Διοκλητιανοί», ενώ και ο σημερινός Αρχιεπίσκοπος θεώρησε σκόπιμο να καταφερθεί περιφρονητικά εναντίον του περιεχομένου και των συντακτών της τότε πρότασης στην τελευταία συνεδρίαση της ΔΙΣ. Φαίνεται πως αλλάζουν οι γνώμες, ακόμα και θρησκευτικών λειτουργών, ανάλογα με τη συγκυρία και το αξίωμα που κατέχουν στην Ιεραρχία.

Το θρησκευτικό συναίσθημα όμως και οι εκδηλώσεις του ούτε επιβάλλονται ούτε αποβάλλονται διά νόμων και εγκυκλίων ή επηρεάζονται από τη νομική μορφή των μητροπόλεων. Ο σεβασμός στο θρήσκευμα διασφαλίζεται από μια έννομη τάξη που αναγνωρίζει την ελευθερία των προσώπων και τιμά έμπρακτα την αυτονομία όλων των θρησκευτικών κοινοτήτων, ασφαλώς και της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Με την οποία οι δεσμοί της πλειοψηφίας των Ελλήνων ουδέποτε αμφισβητήθηκαν, ούτε έχει κανείς λόγο να υπονομεύσει. Το πνευματικό έργο και η κοινωνική προσφορά της Εκκλησίας, ιδιαίτερα προς τους αδύναμους συνανθρώπους μας σε εποχές κρίσης, όχι μόνο δεν βλάπτονται αλλά θα είχαν και ιδιαίτερα ωφεληθεί αν η Εκκλησία δεν ήταν οργανωμένη ως μια ιδιότυπη δημόσια υπηρεσία.

Εξάλλου η λύση του θέματος δεν είναι «ανώριμη». Από μετρήσεις της κοινής γνώμης προκύπτει ότι αυξάνονται σταθερά οι πολίτες που αποδέχονται την ανάγκη είτε χωρισμού είτε των λεγόμενων διακριτών ρόλων Εκκλησίας – Κράτους. Ευθύνη των πολιτικών δυνάμεων είναι να μιλήσουν με ειλικρίνεια και θάρρος, καθώς από μια μεγάλη μεταρρύθμιση, ή έστω από μια σειρά επιμέρους μεταρρυθμίσεων εξορθολογισμού των σχέσεων, στο τέλος θα αποβούν κερδισμένοι και η Πολιτεία, και η Εκκλησία, και το Κράτος Δικαίου. Πρέπει λοιπόν κάποια στιγμή «βασικοί παίκτες» του πολιτικού συστήματος να πορευθούν με γνώμονα ιδεολογικές αρχές και το γενικό συμφέρον, σε διαβούλευση με τους πάντες, ασφαλώς και με την Εκκλησία, αλλά όχι σε διαπραγμάτευση για τα θεμελιώδη, όχι θέτοντας εκ προοιμίου ως προϋπόθεση τη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

συναίνεση όλων για όλα.

Αυτή η ψύχραιμη συζήτηση που επιδιώκουμε δεν είναι εύκολο να διοργανωθεί, δεδομένης της συγκυρίας. Εξάλλου υπάρχουν και αρκετοί που για πελατειακούς ή άλλους ιδιοτελείς λόγους υποδαυλίζουν αντιδράσεις πολιτών, εκμεταλλευόμενοι τη συναισθηματικά φορτισμένη σύνδεση με την παράδοση και την ιστορία. Χρέος όλων όσοι συμμετέχουν στον δημόσιο διάλογο είναι να εξηγήσουν με απλά λόγια ότι ακόμα και αν αναθεωρηθεί το Σύνταγμα και αλλάξουν ορισμένοι νόμοι, κανείς δεν θα τους στερήσει το δικαίωμα να προσευχηθούν στον γλυκό Ιησού Χριστό σε μια εκκλησία, να βαφτίσουν και να κοινωνήσουν τα παιδιά τους και να εισφέρουν τον οβολό τους για τους φτωχούς που βοηθάει η ενορία τους.

Πηγή: «Το Βήμα», 18/12/2018

Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα

Χαράλαμπος Ανθόπουλος, Καθηγητής Δικαίου και Διοίκησης ΕΑΠ

Ενώ η γενική πολιτική αντιπαράθεση μεταξύ του πρωθυπουργού και του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης χαρακτηρίζεται από μια ολοένα κλιμακούμενη ένταση, η συζήτηση στην Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος κινείται σε πιο χαμηλούς τόνους και για τον λόγο αυτό άλλωστε σποραδικά μόνο τροφοδοτεί τον δημοσιογραφικό σχολιασμό.

Τούτο οφείλεται, μεταξύ άλλων, και στην περιορισμένη σημασία των προτεινόμενων συνταγματικών τροποποιήσεων, οι οποίες δεν μεταβάλλουν ουσιωδώς τα θεσμικά χαρακτηριστικά του ισχύοντος πολιτικού συστήματος. Η τελική πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ ήταν πολύ πιο συγκρατημένη από το σχέδιο νέου Συντάγματος που επεξεργάστηκε η ομάδα των Γ. Κατρούγκαλου, Χρ. Βερναρδάκη, Α. Δημητρόπουλου, Κ. Ζώρα, Η. Νικολόπουλου και Κ. Χρυσόγονου. Το σχέδιο αυτό, το οποίο προς στιγμήν φάνηκε ότι θα αποτελούσε τη βάση για την αναθεωρητική πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ -άλλωστε ορισμένα στοιχεία του έχουν ενσωματωθεί και στην τελική πρόταση-, προέβλεπε, μεταξύ άλλων, την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του Προέδρου της Δημοκρατίας και τον μετασχηματισμό του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου σε ένα ισχυρό Συνταγματικό Δικαστήριο.

Ωστόσο, η αβεβαιότητα του αποτελέσματος των επόμενων εκλογών, από τις οποίες θα προέλθει η Βουλή που θα ολοκληρώσει τη συνταγματική αναθεώρηση, φαίνεται ότι λειτούργησε ανασταλτικά για την ανάληψη μιας τέτοιας αναθεωρητικής πρωτοβουλίας, με αποτέλεσμα τελικά μια πρόταση αναθεώρησης «συρρικνωμένου πεδίου» (βλ. Κ. Μπακογιάννη, «Η εκλογή και οι πολιτικά καίριες αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας», εκδ. Σάκκουλα, 2018).

Όσον αφορά στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, στην πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ προβλέπεται πλέον μόνο η αλλαγή του τρόπου εκλογής του, που περιλαμβάνει και το ενδεχόμενο της άμεσης εκλογής από τον λαό, χωρίς καμία ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του, ενώ και στο πεδίο του δικαστικού ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων δεν προτείνεται καμία μεταβολή.

Η προτεινόμενη τροποποίηση του άρθρου 86 (ποινική ευθύνη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

υπουργών) δεν οδηγεί -και ορθώς- στην «αποπολιτικοποίηση» των υπουργικών αδικημάτων, το αποτέλεσμα που επιδιώκεται με την αναθεώρηση του άρθρου 62 (ακαταδίωκτο βουλευτών) θα μπορούσε να επιτευχθεί και χωρίς καμία συνταγματική αλλαγή, ενώ η καθιέρωση του πολιτικού όρκου του Προέδρου της Δημοκρατίας και των βουλευτών είναι απαραίτητη για λόγους εκσυγχρονισμού του Συντάγματος αλλά πολιτικώς ασήμαντη.

Η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας είναι μάλλον «διεκπεραιωτική», χωρίς κάποια ιδιαίτερη επεξεργασία. Όσον αφορά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η Νέα Δημοκρατία προτείνει να κατοχυρωθεί η δυνατότητά του να συγκαλεί το Συμβούλιο των Αρχηγών των πολιτικών κομμάτων. Αλλά σε μια κρίσιμη συγκυρία δύσκολα θα μπορούσε να αμφισβητηθεί η δυνατότητά του αυτή, ακόμη και χωρίς τη σχετική προσθήκη. Κατά τα άλλα, η Νέα Δημοκρατία δεν φαίνεται να επιθυμεί οποιαδήποτε ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του Προέδρου της Δημοκρατίας, ούτε την αλλαγή του ισχύοντος συστήματος δικαστικού ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων.

Ειδικότερα, η πρότασή της για άσκηση του δικαιώματος αναπομπής ψηφισμένου νομοσχεδίου από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατόπιν γνώμης του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, αποτελεί ένα συνταγματικό *curiosum*.

Ετσι, τελικά η μόνη πολιτικώς σημαντική πρόταση στο πεδίο του πολιτικού συστήματος είναι η πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ για συνταγματική καθιέρωση του αναλογικού εκλογικού συστήματος. Αλλά η επιμονή του σε μια σχεδόν «καθαρή» αναλογική εμποδίζει την επίτευξη μιας ευρύτερης συναίνεσης, τουλάχιστον επί της κατεύθυνσης της πρότασης αυτής.

Πηγή: «Πρώτο Θέμα», 26/12/2018

Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16

Πέτρος Παραράς, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου, Επίτιμος Αντιπρόεδρος ΣτΕ

Η πρόταση της Κυβέρνησης για την αναθεώρηση του Συντάγματος δεν περιλαμβάνει και το άρθρο 16. Έτσι, ο Σύριζα απομακρύνει τεχνηέντως τη σχετική συζήτηση, αφού η επόμενη αναθεώρηση μπορεί να ολοκληρωθεί σε περίπου δέκα χρόνια μετά την ολοκλήρωση της παρούσης αναθεώρησης από την επόμενη Βουλή (άρθρ. 110 παρ. 6 Σ), δηλαδή περίπου το 2029. Όπως δε πρόσφατα δήλωσε δημόσια (14-11-18) ο Γ. Κατρούγκαλος, το κόμμα του απορρίπτει τα ιδιωτικά πανεπιστήμια, διότι αποτελούν έκφραση νεοφιλελεύθερων ιδεών!

Η Νέα Δημοκρατία, αντιθέτως, προτείνει την πρόβλεψη ιδιωτικών πανεπιστημίων, αλλά, αφού τουλάχιστον μέχρι τώρα υπάρχει απόλυτη άρνηση του Σύριζα, η (δεύτερη) αναθεωρητική Βουλή δεν έχει αρμοδιότητα να επέμβει, άρα το άρθρο 16 παραμένει ως έχει.

Δοθέντος, όμως, ότι στη δεύτερη Βουλή την πλειοψηφία των μελών της φαίνεται ότι θα έχει η αξιωματική αντιπολίτευση, αυτή τι μπορεί να πράξει, κατά την πρώτη Σύνοδο, ως προς τις προτάσεις του Σύριζα που θα μεταφερθούν σ' αυτήν για υπερψήφιση; α) δεν μπορεί να επιληφθεί του άρθρου 16, β) για

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

τις λοιπές διατάξεις μπορεί να επιφέρει τροποποιήσεις, αλλά προς την «κατεύθυνση» που κινήθηκε η πρώτη Βουλή (τη θέση αυτή υποστηρίζουν τώρα περισσότεροι από δέκα ομότεχνοι), γ) δύναται να τις απορρίψει όλες ή μερικές εξ αυτών.

Πάντως, από τη δεύτερη Σύνοδο της επόμενης Βουλής η Νέα Δημοκρατία, ως πλειοψηφία, μπορεί να ξεκινήσει αμέσως τη διαδικασία αναθεώρησης του άρθρου 16, διότι, κατά την ορθότερη γνώμη, η δεσμευτική προθεσμία της πενταετίας για την εκκίνηση νέας αναθεωρητικής διαδικασίας (άρθρ. 110 παρ. 6 Σ) ισχύει μόνον για εκείνες τις συνταγματικές διατάξεις που τελικά αναθεωρήθηκαν κατά την πρώτη Σύνοδο της αναθεωρητικής Βουλής, εξ αυτού δε του λόγου έχουμε ήδη υποστηρίξει ότι η «Κάθε Βουλή είναι αναθεωρητική» (Καθημερινή, 16-3-18).

Ειδικά, λοιπόν, για το άρθρο 16, η Κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, μέχρι την τελευταία Σύνοδο της επόμενης αναθεωρητικής Βουλής (πχ. το 2022 και όχι μετά πάροδο δεκαετίας όπως εξαγγέλλει ο Σύριζα) μπορεί να προτείνει την αναθεώρησή του για την πρόβλεψη ιδιωτικών πανεπιστημίων. Το ευκαίριο δε θα ήταν να συγκεντρώσει εν προκειμένω 180 ψήφους, ώστε η αμέσως επόμενη Βουλή, με 151 πλέον ψήφους, να τροποποιήσει το άρθρο 16.

Τα ανωτέρω όμως ισχύουν υπό δύο προϋποθέσεις: α) να δεχθεί και η Νέα Δημοκρατία, διότι τώρα το αρνείται, ότι η δεύτερη Βουλή δεσμεύεται από την «κατεύθυνση» της πρώτης Βουλής, όπως έχει ήδη δεχθεί και ο Σύριζα. Αν ως προς το σημείο αυτό συμφωνήσει τελικά και η Νέα Δημοκρατία, τότε θα έχει πλεονέκτημα στην επόμενη Βουλή, διότι η πρότασή της για ιδιωτικά πανεπιστήμια θα δεσμεύει προς αυτή την κατεύθυνση την αναθεωρητική εν συνεχεία Βουλή, β) πρέπει επίσης να δεχθεί και την δοθείσα ερμηνεία την πενταετούς προθεσμίας του άρθρου 110 παρ. 6 Σ, και πιστεύω ότι κανένα δικαστήριο δεν θα θελήσει εδώ να εναντιωθεί (βλ. κείμενό μου στην Καθημερινή, 15-1-2014). Αν γίνουν δεκτά τα παραπάνω, θεωρώ ότι το πολύ μετά πέντε χρόνια θα έχουμε ιδιωτικά πανεπιστήμια, τα οποία θα φέρουν πίσω τις χιλιάδες των φοιτητών, οι οποίοι δεν θα απειλούνται πλέον από τις όποιες άναρχες συλλογικότητες και θα παρακολουθούν χωρίς καταλήψεις τα μαθήματά τους μέσα σε κτήρια που δεν θα κατακλύζονται από άσχετους, ναρκομανείς και εμπόρους κάθε είδους, διότι καθεστώς ανομίας εκεί δεν νοείται, από αυτό δε κάποτε πρέπει να αποστασιοποιηθεί και ο Σύριζα.

Πηγή: «Καθημερινή», 29/12/2018

Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο

Αντώνης Καραμπατζός, Αν. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

Κριτική του βιβλίου του Γιώργου Δελλή «Δήμος και Αγορά» (εκδ. Ευρασία, 2018, σελ. 482)

«Τα οικονομικά επιχειρούν να αποκαλύψουν το κόστος σε χρόνο, χρήμα και ενέργεια που έχει κάθε βιοτική μας δραστηριότητα· εμποδίζουν τους ονειροπόλους να αγνοήσουν τη σπάνι των πόρων...».

Μόνον τυχαίο δεν είναι ότι αυτά τα λόγια της Σούζαν Ακερμαν παρατίθενται ήδη στην προμετωπίδα της πρωτοποριακής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

μονογραφίας του διακεκριμένου συναδέλφου Γιώργου Δελλή, καθηγητή Δημοσίου Δικαίου στη Νομική Σχολή του ΕΚΠΑ. Ο συγγραφέας καθιστά εξ αρχής σαφές ότι το δημόσιο δίκαιο δεν μπορεί πλέον να παραμένει αδιάφορο έναντι των διδαγμάτων της οικονομικής επιστήμης. Το εύρος των επιμέρους θεματικών που καλύπτει η μονογραφία του Γιώργου Δελλή είναι εντυπωσιακό: από τις βασικές θεωρίες των οικονομικών και της οικονομικής ανάλυσης του δικαίου μέχρι την εμπειριστατωμένη εφαρμογή τους σε πάσης φύσεως ζητήματα που απασχολούν το δημόσιο δίκαιο, όπως η ερμηνευτική προσέγγιση του Συντάγματος και η αναθεωρητική διαδικασία, το πρόβλημα της συλλογικής δράσης, η αρχιτεκτονική των θεσμών (με εξαντλητική εδώ πραγμάτευση του ρόλου Βουλής, πρωθυπουργού, κυβέρνησης, ΟΤΑ, κ.ο.κ.), αλλά και οι όροι αποτελεσματικότητας της διοικητικής δικαιοσύνης.

Στο πλαίσιο αυτό, σημαντική θέση καταλαμβάνει, μεταξύ άλλων, η θεωρία περί «δημόσιας επιλογής», κατά την οποία οι ρυθμιστικές επιλογές νομοθετικών ή κυβερνητικών σωμάτων συχνά πάσχουν εξ επόψεως ορθολογικότητας ή αποτελεσματικότητας, καθώς τα σώματα αυτά αποτελούν σύνολα ατόμων που διαγκωνίζονται μεταξύ τους για την ικανοποίηση περισσότερο ιδιωτικών παρά δημοσίων συμφερόντων, ενώ η προκρινόμενη κάθε φορά ρύθμιση ή πολιτική αποτελεί ακριβώς αποτέλεσμα της επιβολής κάποιων ιδιωτικών συμφερόντων επί άλλων ή, έστω, συγκερασμό των αλληλοσυγκρουόμενων συμφερόντων (έτσι λ.χ. ισχυρές ομάδες συμφερόντων εξασφαλίζουν φορολογικά προνόμια, συντεχνίες κατώτατες αμοιβές επί ζημιά του κοινωνικού συνόλου, κ.ο.κ.).

Έτι σπουδαιότερη για το δημόσιο δίκαιο είναι η εκμετάλλευση της θεωρίας των παιγνίων και, προπάντων, των διδαγμάτων που απορρέουν από το «δίλημμα του φυλακισμένου». Εν προκειμένω, με ενάργεια αναδεικνύει ο συγγραφέας το πρόβλημα της συλλογικής δράσης και ιδίως την επονομαζόμενη «τραγωδία των κοινόχρηστων αγαθών» (καθαρή ατμόσφαιρα, νερό, δρόμοι, κ.ο.κ.), που θέτει το καίριο ηθικό-πολιτικό ζήτημα της απόλαυσης των αγαθών αυτών και από εκείνους τους εγωιστικά σκεπτόμενους κοινωνούς που αρνούνται να συμβάλουν στη διατήρησή τους ή να καταβάλουν αντίτιμο για τη χρήση τους, ήτοι από τους λεγόμενους «λαθρεπιβάτες». Οι τελευταίοι επιθυμούν να απολαμβάνουν το αγαθό ανέξοδα, επαφιέμενοι όμως στην οικονομική θυσία των υπόλοιπων κοινωνών. Εάν, ωστόσο, όλοι οι κοινωνοί –ή, έστω, οι περισσότεροι– υιοθετήσουν την ίδια αντικοινωνική ή παραβατική συμπεριφορά, τότε όλοι θα είναι σε χειρότερη θέση, αφού το αγαθό πιθανότατα θα υποστεί πλέον ανεπανόρθωτο πλήγμα.

Χαρακτηριστικό εδώ το παράδειγμα των δημόσιων συγκοινωνιών: ο μεμονωμένος λαθρεπιβάτης πράγματι μεγιστοποιεί το ατομικό του όφελος, αφού απολαμβάνει την υπηρεσία χωρίς να πληρώνει εισιτήριο εάν, όμως, όλοι οι χρήστες κάνουν το ίδιο, τότε όλοι θα βρεθούν σε χειρότερη θέση, αφού οι συγκοινωνίες θα καταρρεύσουν. Στις περιπτώσεις αυτές χρειάζεται η επέμβαση της πολιτείας, η οποία με την επιβολή κυρώσεων θα πρέπει να κρατήσει χαμηλό τον αριθμό των παραβατών, έτσι ώστε να περιφρουρηθεί η περαιτέρω λειτουργία του δημοσίου αγαθού, επ' ωφελεία του κοινωνικού συνόλου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Facebook, Αυτοματοποιημένη λογοκρισία και εμπειριαρχία», Michael C. Dorf
- «Μπορεί να σωθεί η συνταγματική αναθεώρηση;», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Αναθεωρητέα/μετεξεταστέα Δικαιοσύνη;», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Δικαστές και δημοσιονομική νομοθεσία», Νικόλαος Ρόζος
- «Η τιμή της Δικαιοσύνης», Θανάσης Διαμαντόπουλος
- «Πολιτεία – Εκκλησία: και τώρα τι κάνουμε;», Γιάννης Ιωαννίδης
- «Αναθεώρηση και πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Δυνατή η ταχύτερη αναθεώρηση του άρθρου 16», Πέτρος Παραράς
- «Σύγχρονη ματιά στο Δημόσιο Δίκαιο», Αντώνης Καραμπατζός

Προγράμματα

- Εθνικό σημείο επαφής του Δικτύου για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα (FRANET) το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- «Τι σημαίνει Δοτό Σύνταγμα; Μια συζήτηση με αφορμή το αναθεωρημένο Σύνταγμα της ΠΓΔΜ», 23/1/2019, 18:00, Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών (Ακαδημίας 60)

Ο εμπλουτισμός

Με λόγο τολμηρό και ρεαλιστικό, ο Γιώργος Δελλής αμφισβητεί, εντέλει, πολλά από τα «θέσφατα του δημοσίου δικαίου»· δεν επιχειρεί όμως την αποδόμηση, αλλά τον εμπλουτισμό του. Για εκείνον, «η λύση διέρχεται [...] από την οικονομική ανάλυση, η οποία αποδίδει στην πραγματικότητα τη σημασία που της αρμόζει». Ακόμη κι αν διαφωνεί κανείς μαζί του, θα αναγνωρίσει ωστόσο ότι ο Δελλής έθεσε τις βάσεις για μία καινοτόμο μεθοδολογική προσέγγιση του δημοσίου δικαίου, που αξίζει να προσεχθεί και να μελετηθεί. Επέτυχε, προεχόντως, να διατυπώσει τους όρους για μία αποτελεσματική συνύπαρξη Δήμου και Αγοράς, δημοσίου δικαίου και οικονομικής θεωρίας. Ετσι, μοιάζει να αφαίρεσε τελικώς τα πέπλα από τους «Εραστές» του Μαγκρίτ – που κοσμούν το ωραίο εξώφυλλο του βιβλίου–, επιτρέποντας σε Δήμο και Αγορά να συνδιαλεχθούν με ειλικρίνεια και ρεαλισμό.

Πηγή: «Η Καθημερινή», 8/1/2019

Προγράμματα

- Εθνικό σημείο επαφής του Δικτύου για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα (FRANET) το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου, σε συνεργασία με την Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και την Αντιγόνη-Κέντρο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης για τον Ρατσισμό, την Οικολογία, την Ειρήνη και τη Μη βία, αναλαμβάνει για τέταρτη συνεχόμενη τετραετία τον ρόλο του Εθνικού Σημείου Επαφής (National Focal Point) στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα (FRANET) που συντονίζει ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα (European Union Agency on Fundamental Rights - FRA). Το Εθνικό Σημείο Επαφής συλλέγει ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα σχετικά με την εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων στη χώρα μας και εκπονεί νομικές και κοινωνικές έρευνες σε θέματα προτεραιότητας. Θεματικές προτεραιότητες για την επόμενη τετραετία είναι η πρόσβαση στη δικαιοσύνη, η προστασία των θυμάτων εγκλήματος, η κοινωνία της πληροφορίας και ο σεβασμός προσωπικών δεδομένων, η ένταξη των Ρομά, τα δικαιώματα του παιδιού, η μετανάστευση, ο ρατσισμός, η ξενοφοβία και οι διακρίσεις με βάση κοινωνικοοικονομικά πολιτικά και πολιτισμικά κριτήρια.

Εκδηλώσεις

- «Τι σημαίνει Δοτό Σύνταγμα; Μια συζήτηση με αφορμή το αναθεωρημένο Σύνταγμα της ΠΓΔΜ»

Δημόσια συζήτηση με αφορμή την έκδοση του βιβλίου των Richard Albert, Xenophon Contiades, Alkmene Fotiadou (eds.), *The Law and Legitimacy of Imposed Constitutions* (Routledge 2019)

23 Ιανουαρίου 2019, Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου - Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου διοργανώνει ανοικτή εκδήλωση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εκδηλώσεις

- «Τι σημαίνει Δοτό Σύνταγμα; Μια συζήτηση με αφορμή το αναθεωρημένο Σύνταγμα της ΠΓΔΜ», 23/1/2019, 18:00, Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών (Ακαδημίας 60)

Νέες εκδόσεις

- Απόστολος Βλαχογιάννης, «Το Σύνταγμα στη νέα ευρωπαϊκή οικονομική διακυβέρνηση», 4ος τόμος της Σειράς του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου «Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο», εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2018, 276 σελ.

με θέμα «Τι σημαίνει Δοτό Σύνταγμα; Μια συζήτηση με αφορμή το αναθεωρημένο Σύνταγμα της ΠΓΔΜ», την Τετάρτη 23 Ιανουαρίου 2019 και ώρα 18:00, στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών (Ακαδημίας 60).

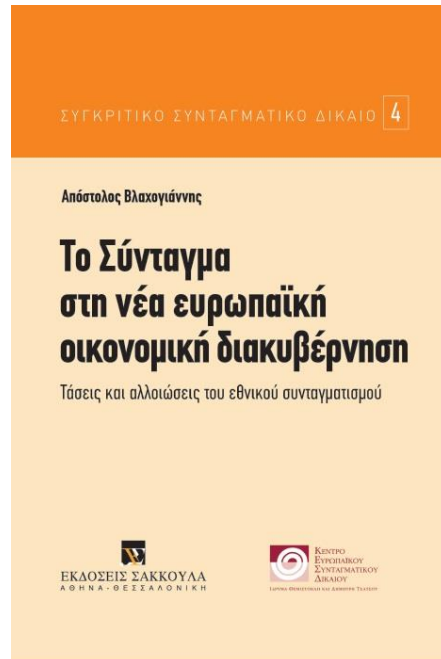
Ομιλητές

- **Γιώργος Γεραπετρίτης**, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών
- **Μαριλένα Κοππά**, Αναπλ. Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου
- **Άγγελος Συρίγος**, Αναπλ. Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
- **Αλκμήνη Φωτιάδου**, Διδάκτορας Συνταγματικού Δικαίου
- **Δημήτρης Χριστόπουλος**, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Τη συζήτηση θα συντονίσει ο Καθηγητής **Ξενοφών Κοντιάδης**, Πρόεδρος του Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου.

Νέες εκδόσεις

- Απόστολος Βλαχογιάννης, «Το Σύνταγμα στη νέα ευρωπαϊκή οικονομική διακυβέρνηση», 4ος τόμος της Σειράς του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου «Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο», εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2018, 276 σελ.

Κυκλοφόρησε ο τέταρτος τόμος της Σειράς του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου «Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο»

«Η ανάδυση και σταδιακή εμπέδωση της νέας ευρωπαϊκής οικονομικής διακυβέρνησης, ως απότοκο της κρίσης, εγείρει σοβαρά πολιτικά αλλά και συνταγματικά ζητήματα, καθώς οι περιορισμοί στην άσκηση εθνικής δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής μεταλλάσσουν το νόημα του Συντάγματος και του εθνικού συνταγματισμού. Απέναντι στις προκλήσεις που θέτει το νέο κανονιστικό και θεσμικό πλαίσιο, ο εθνικός συνταγματισμός υφίσταται αλλοιώσεις και ευθυγραμμίζεται με τις τάσεις που διαμορφώνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η νέα ευρωπαϊκή οικονομική διακυβέρνηση συνιστά μια δυναμική - και

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες εκδόσεις

- Απόστολος Βλαχογιάννης, «Το Σύνταγμα στη νέα ευρωπαϊκή οικονομική διακυβέρνηση», 4ος τόμος της Σειράς του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου «Συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο», εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2018, 276 σελ.

εν πολλοίς ανολοκλήρωτη - διαδικασία, η οποία δεν μπορεί ακόμα να αποτιμηθεί πλήρως. Ήδη όμως έχει διαφανεί ότι η διάδραση και η αλληλεξάρτηση εθνικής συνταγματικής τάξης και ευρωπαϊκής τίθεται με νέους όρους, όπως αποδεικνύει και το παράδειγμα της χώρας μας, στην οποία το αποτύπωμά της είναι εμφανές και μάλλον ανεξίτηλο»

(Από το οπισθόφυλλο του βιβλίου)